

MÅRSLET... HER HVOR VI BOR

BARN I MÅRSLET

I 1930'rne

Tage Hansens barndomserindringer

Mårslet Sogns Lokalhistoriske Forening

Tekst: Tage Hansen, Odder – Redigering: Hans Møller

Barn i Mårslet i 1930erne - Tage Hansens barndomserindringer

Udgivet 2004

30ernes krise i landbruget gik ikke alene ud over landbefolkningen på gårdene. Også landsbyens beboere blev hårdt ramt – deres dagligdag var betinget af salg til bønderne og arbejde på gårdene.

Når landmandens indtægt faldt, blev bybefolkningens penge derfor også små. Alle i sognet var fattige – nogle hårdere ramt end andre.

Drengen Tages oplevelser i en af de fattigste familier giver os et tidsbillede og et indblik i livet, som det også oplevedes i 30ernes Mårslet.

Fortællingen om en drengs barndomstid i 30ernes Mårslet er et uddrag af *Tage Hansens* meget store og velskrevne levnedsskildring af et langt arbejdsliv som landarbejder, fodermesterpar sammen med hustruen *Ella*, fabriksarbejder på møbelfabrik og metalvarefabrik sluttende med job som jord- og betonarbejder. Den omfangsrige levnedsskildring beretter også om Tage Hansens aktive politiske liv med mangeårige formandsposter i DSU og i Socialdemokratiet og slutter med omtalen af hans 16 år som socialdemokratisk byrådsmedlem af Odder Byråd. – Interesserede kan læse den samlede levnedsskildring på Mårslet Egnsarkiv. Her er det alene perioden 1928 – 38 – barndomsårene i Mårslet – der skal fortælles om.

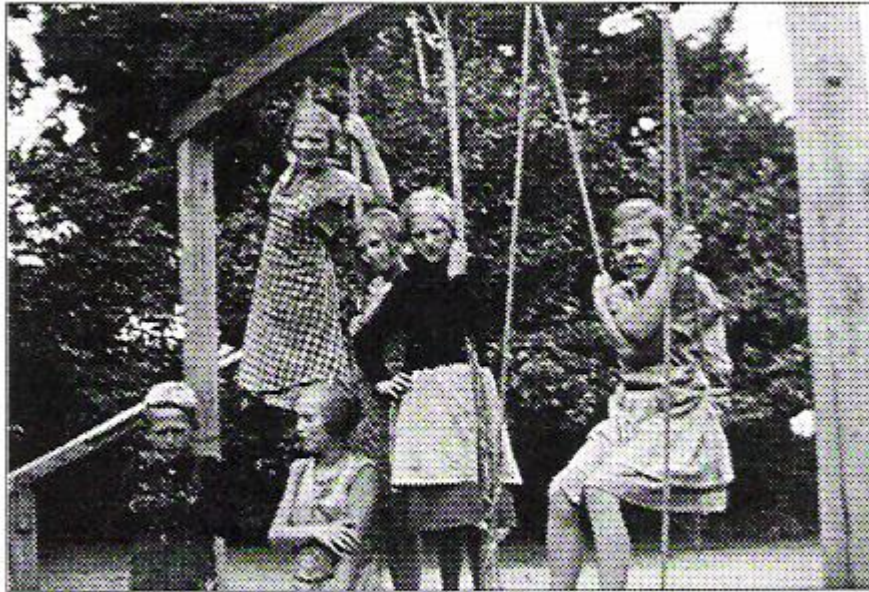
Tages far hed *Hans Peter Herman Hansen* og moderen *Laura Oline Hansen*. De havde i mange år arbejde som fodermesterpar på mange forskellige gårde og havde derfor ofte måttet skifte hjem. Ind imellem havde faderen arbejde i sukkerroerne på Lolland og måtte også tage alt andet forefaldende arbejde. På et tidspunkt lejede de sig ind i et hus på Viborgvej i Århus. Her boede Laura med deres 5 børn, mens manden arbejdede i roerne

*Tages far Hans Peter
Herman Hansen*

på Lolland. Laura havde født 7 gange, men 2 af børnene var døde.

En dag, da den ældste datter *Rigmor* kom hjem, fandt hun moderen liggende på gulvet,. Laura blev kørt på hospitalet til et sygehusophold på omtrent et år. Faderen kom hjem fra Lolland for at ordne hjemmet. De 3 børn *Hans*, *Georg* og *Agathe* blev anbragt på Mårslet Børnehjem. Datteren *Valborg* skulle også på Børnehjemmet, når hun blev udskrevet fra sygehuset, Rigmor kom i privat pleje. Sådan blev familiens hjem opløst, og faderen rejste tilbage til Lolland til arbejde i sukkerroerne.

Mårslet Børnehjem 1934. Pigen ved gyngestativet midt i billedet med den sorte bluse er min søster Agathe. Hun led meget af astma og var derfor klædt ekstra godt på

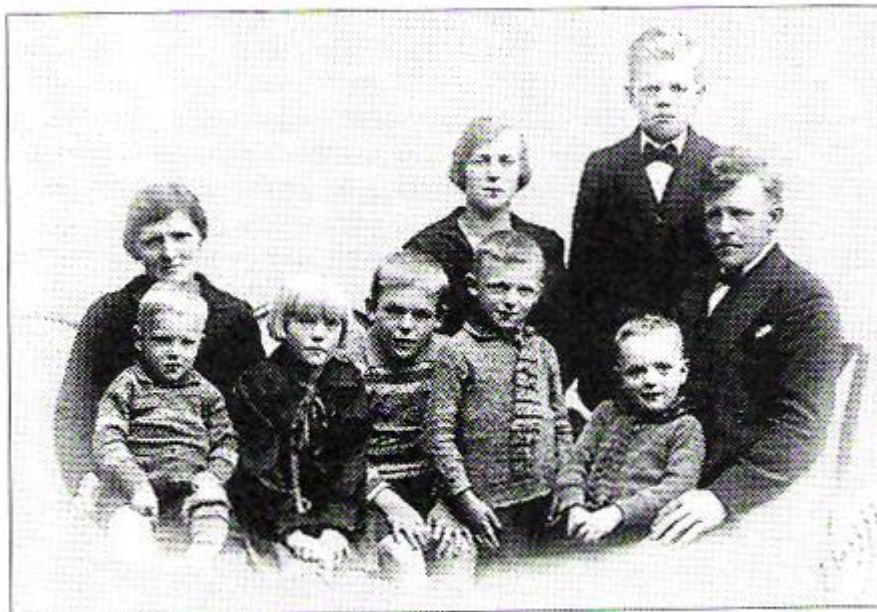
Da Laura blev udskrevet, rejste hun til Lolland. Da mandens arbejde med roerne var forbi, søgte de på ny en fodermester - stilling. En vognmand kørte en januardag i 1924 sammen med Hans Peter det fattige bohøve til deres nye hjem, mens Laura, der ventede sit 8. barn, tog toget.. Da toget nåede Ølstykke, gik fødslen i gang, og hun fødte sønnen Tage i ventesalen på Ølstykke

station. Hun og *Tage* blev kørt på sygehuset, men allerede næste dag var hun hjemme i sit nye hjem.

Det blev til flere pladser og flere flytninger, og Laura fødte deres 2 sidste sønner, sønnerne *Aage* og *Henry*. 10 børn – 2 var døde, 2 var syge, 3 var på børnehjem og de 3 yngste hjemme hos forældrene.

Vi boede i Randers i et år. Så flyttede vi. Denne gang til Mårslet, En formiddag kørte bilen fra Randers med familiens indbo. Jeg syntes, det var en lang tur, men også spændende. Hen på dagen holdt bilen ved et gult hus på Hørretløkkevej. Her boede vi det næste år. Det eneste, jeg husker, var, at der var en stor have med mange frugttræer og

buske. Jeg husker, at vi havde en stor, flot hankat. Det var i 1929, og jeg var 5 år.

Fra min bror Hans' konfirmation. Fra venstre min mor med Henry, Agathe, Georg, mig, Aage, Rigmor, Hans og min far

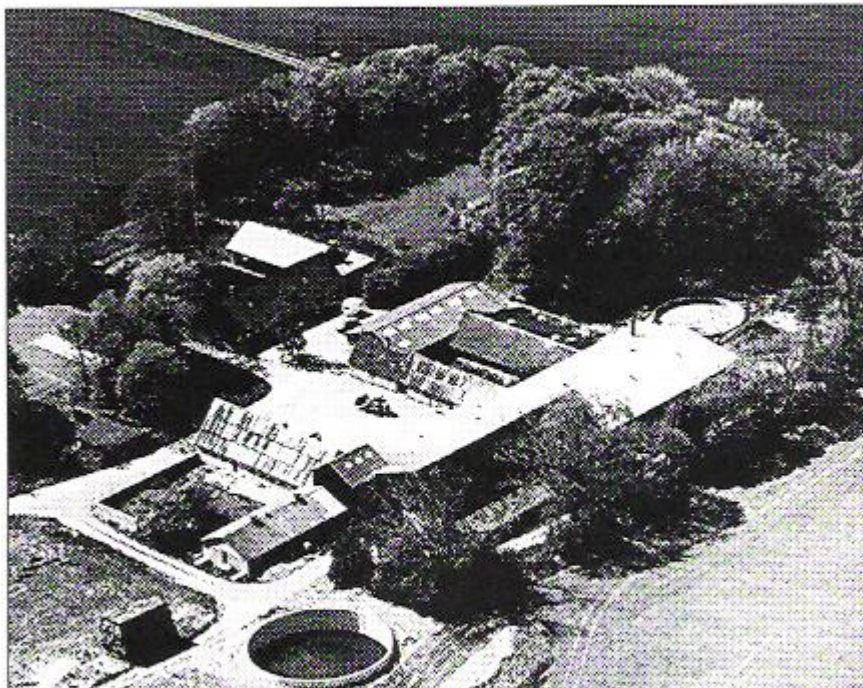
Jeg tror, at årsagen til at det blev Mårslet var, at så boede vi i samme by som børnehjemmet lå. På Mårslet Børnehjem, der lå på Testrupvej, var stadig to af mine søskende, Georg og Agathe. De to ældste var ude at tjene. Min bror Hans havde fået arbejde på en gård, og min ældste søster havde fået arbejde på Skjødstrup fattiggård. Det var et hjem for dem, man dengang kaldte fattiglemmer. Rigmor var glad for at være der, og hun blev der i flere år.

Min anden søster, Valborg, som lå på sygehuset, fik jeg aldrig at se. Hun døde 16 år gammel og blev begravet på Mårslet kirkegård. Mærkelig nok, men da jeg var 5 år gammel, havde jeg aldrig set nogle af mine ældre søskende. Da jeg blev født, var de på børnehjem.

Hørretløkkevej fortsatte på den anden side af Jelshøjvej i Tranbjerggårdsvej, der endte ved Tranbjerggården, en stor gård på 100 tdr. land. For os drenge var det noget helt andet end storbyen. Her var luft og plads. Jeg kan svagt huske, at jeg fik lov at køre med, når de kørte mælken til mejeriet i Hørret på en fjedervogn. Vel tilbage hjalp jeg fodermesteren med at give kalvene mælk. De stod tøjret i en lang række ude på marken.

På Hørretløkkevej boede der en arbejdsmand med 3 børn samt hans forældre. Så de var mange i det lille bindingsværkshus. Han var som så mange andre arbejdsløs. Mellem Hørretløkken og Mårslet lå der et lille husmandssted, Manden, som boede der, hørte ikke til de mest arbejdsvillige, men han klarede sig på sine 20 tdr. land. Han var en glad fyr, især når solen var fremme. Han havde et udtryk, der lød "Det er den unde hu hu

huggemæ godt vejr.” Man sagde, han stod med ryggen mod muren og flyttede sig, så han altid stod i solen. Han forstod livet og det er ”den unde hu hu huggemæ” ikke så dårligt.

Tranbjerggården var et herligt fristed for os drenge

Der boede også en mand, som havde 3 tdr. land. For ham var det ikke sjovt at blive arbejdsløs. På grund af hans 3 tdr. land trak man ham i understøttelse, så han kun fik hjælp 4 af ugens 6 dage. Han blev kaldt ”Persille Jens”. Hans Brandt havde en lille ejendom for enden af vejen. Han var samtidig mælkeemand og kørte fra dør til dør og solgte mælk. I mane år foregik det fra hestevogn, senere blev det fra en bil. Han var sønderjyde, aktiv socialdemokrat og sad i flere perioder i sognerådet.

Jeg var nu 7 år, og havde boet 6 steder. Så skete det, da vi havde boet i det gule hus i et år, at vi blev sagt op. Så nu hang kommunen på os. Vi havde boet i kommunen i et år, og så var Mårslet blevet vor hjemstedskommune. Det gule hus var ellers et godt sted at bo. Og vi, eller især mig som den ældste af børnene, havde et godt fristed på Tranbjerggården. Nu kom vi så til at bo i Fattighuset, så det var et dårligt bytte.

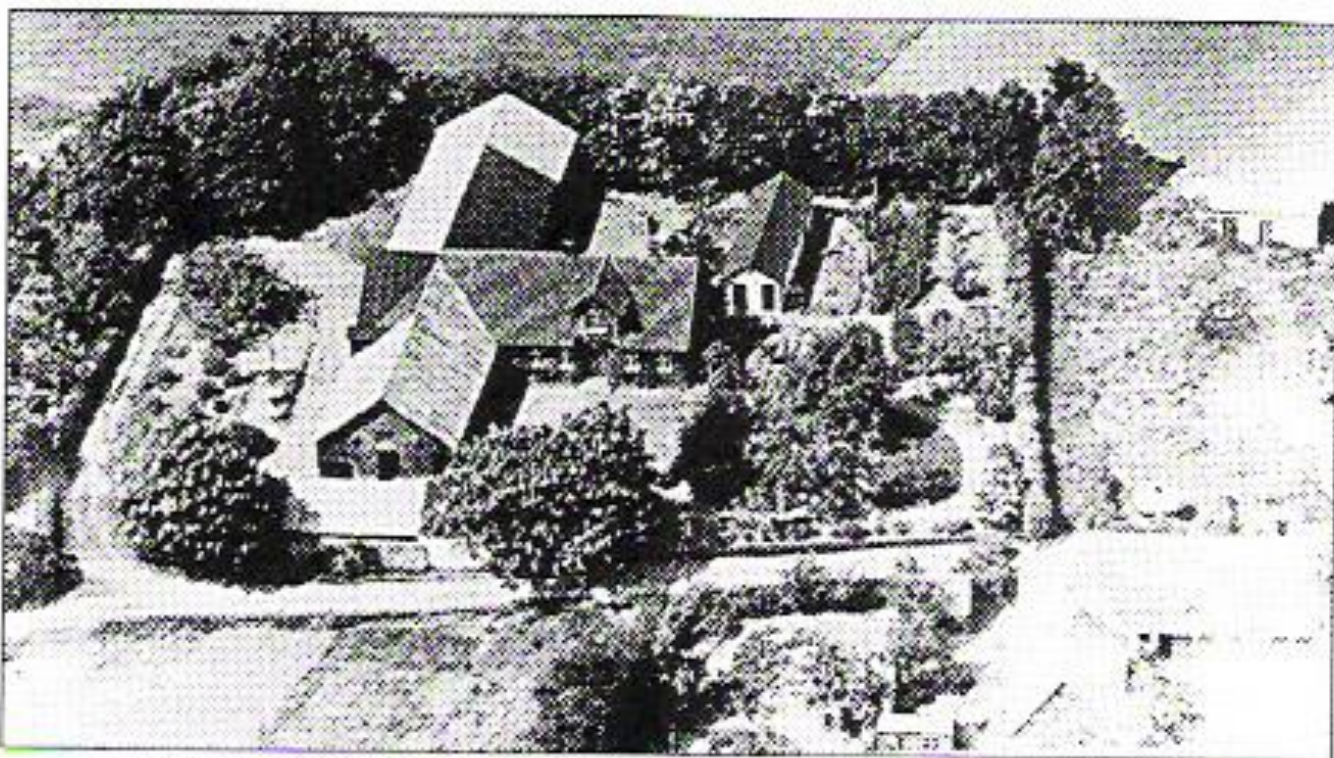
Vi flyttede ind i kommunens fattighus på Lindegårdsvej 6B. Det var et gammelt bindingsværkshus med to

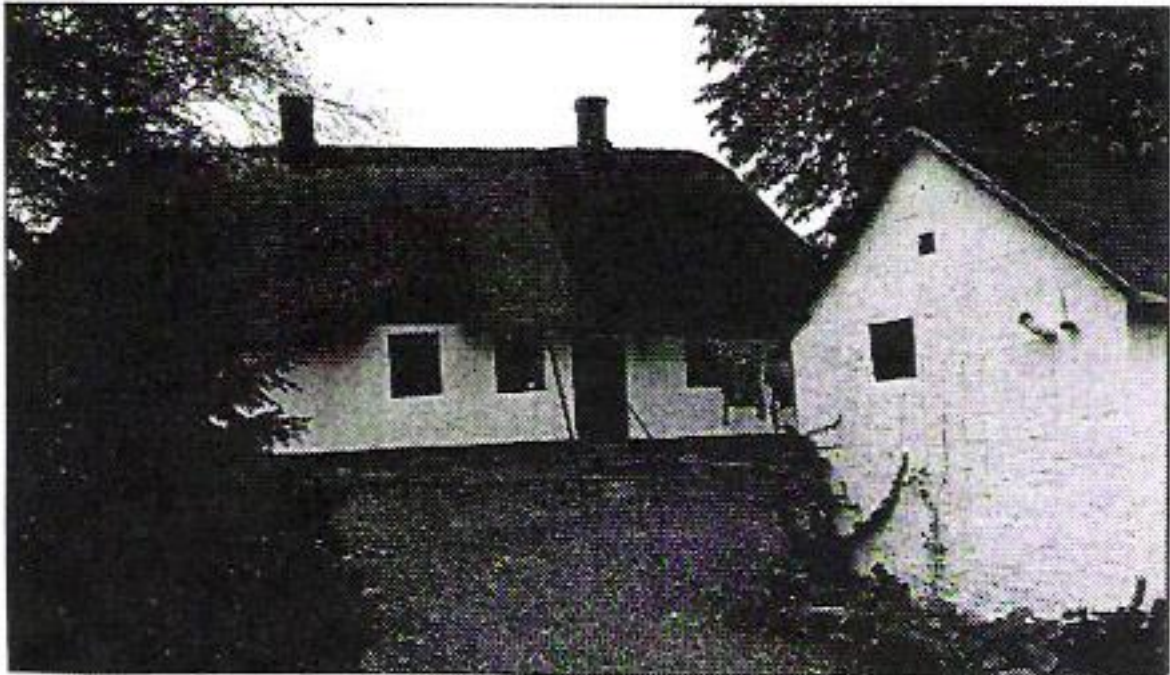
Mig som 7-årig

lejligheder. Der boede nu ingen i den anden lejlighed. I stuen var der en lem op til et lille pulterkammer på 1 m². Det blev kun brugt, når vi drenge skulle afstraffes, så blev vi puttet derind. Ellers var det et sølle hus på 55 m². Lejligheden bestod af en stue, et soveværelse og et køkken. Vand hentede vi i en brønd, der lå nede ved vejen 20 meter fra huset. Det bedste var næsten et nyt vaskehus og en stor have med et par frugttræer. Huset lå på en sidevej til Tandervej, og der var 10 huse og en gård. Manden på gården, *Anders Andersen*, kaldte vi "Anders på gården". Det var vor nabo.

Den anden nabo, "Bud-Anders i nr. 6A, var en lille mand. Han levede af at være rejsebud. Det vil sige, at han hver dag tog med toget til Århus med en stor taske over skulderen. I Århus hentede han varer, som ikke kunne købes i Mårslet. Det var naturligvis kun småting. Det tjente han til livets ophold ved. – Rejsebudet havde en lejer, en mand, der havde 20 høns og en hane. Han kunne stå ude ved hønsegården og beundre flokken. "En hane og 20 høns. Sikke et liv. Det må være skønt at have et sådant harem" sukkede manden. "Åh, dit fjols", sagde hans kone, "hvis du mangler noget, er det din egen skyld" – "Åh ja,", sagde han "der fik jeg den."

Gården på Lindegårdsvej 8 var bygget i 1889. Hele Åbakke kvarteret er senere udstykket af gårdens jord. I 1988 lod kommunen gården bryde ned. På grunden til højre for gården lå Fattighuset, der dog ikke kan ses på billedet

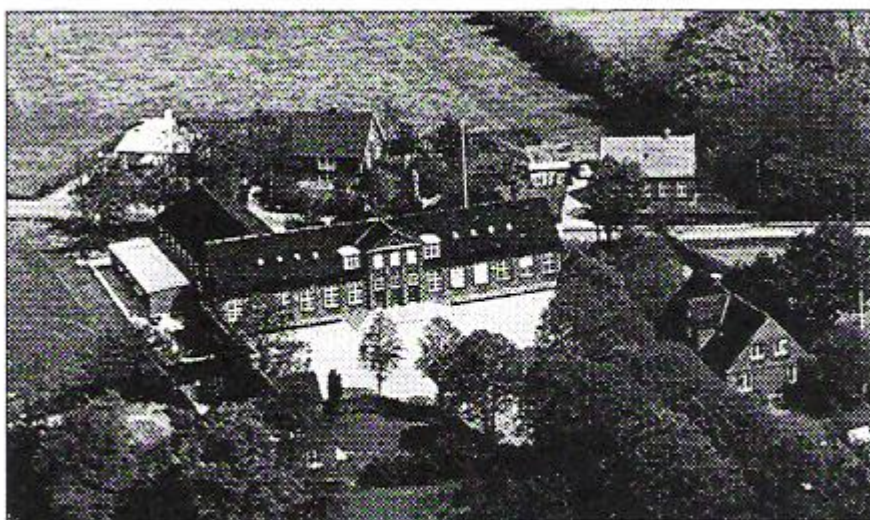
Lindegårdsvej 6A. Bud-Anders boede i huset. Mårslets ældste hus bygget i 1778, til han i 1934 flyttede til det nu nedrevne lille hus på Obstrupvej 2 ved skrænten op til kirkegården

Yderst ude på vejen boede *Kristian Nielsen*, der var teglværksarbejder og arbejdede på Testrup Teglværk. Hver morgen cyklede han til Testrup og tilbage igen, når det var aften. Han var kasserer i Arbejdsmændenes Fagforening, og jeg mener også, at han var medlem af sognerådet, valgt af Socialdemokraterne. Her som andre steder var det kassereren, der havde kontrolstedet. Konen passede det og sørgede for, at de arbejdsløse hver dag fik et stempel som bevis på, at de var ledige. Det foregik hjemme i deres køkken. Der kom vi børn for at lege med deres børn. De havde 5 af slagsen.

Mårslet var en stor landsby med mange forretninger: to tømrere, snedkerværksteder, to brødudsalg, en brugsforening, en købmand, to barberere, en cykelhandler, en møller og en margarinefabrik. Manden på Afholdshotellet var også vognmand. Derudover var der en Tusindhandel, en skrædder, et Tatol-udsalg, en smed, en trikotageforretning og en slagter.

Tusindhandlen lå på hjørnet af Tandervej og Eskegårdsvej i stuehuset til et nedlagt husmandsbrug. I 1935 nedbrændte bygningen og forretningen blev videreført i det nybyggede røde hus, Tandervej 5, der fik facade ud mod Tandervej

Mårslet Skole 1931. I den flotte nye skole var der 3 lærere og 132 elever fordelt på 5 klasser

Den 1. april i 1931 begyndte jeg min skolegang i den gamle skole på Banevej – i det nuværende Borgerhus. Dér gik vi i en månedstid, og omkring 1. maj gik lærere og elever i samlet trop med Dannebrog i spidsen til den helt nye skole, der var bygget på trekanten mellem Testrupvej og Obstrupvej. I den anledning havde jeg fået nyt tøj. Så det var en stolt knægt, der mødte i skolen. Stolt vel også fordi jeg var med i den 1. -klasse, der indtog den helt nye skole, der bestod af 3 klasseværelser, et håndgerningslokale, en gymnastiksal med baderum og en stor forhal. Fra forhallen var der indgang til en

lærerbolig, der lå over selve skolen. Omklædningsrummet med brusebad brugte vi mindst én gang om ugen. Se, det var en tilværelse, som kun få drømte om på den tid.

Ude i skolegården var der to læskure, et til pigerne og et til drengene. I fortsættelse heraf var der 4 WC'er. Midt i skolegården var der et springvand, og endelig var der to lærerboliger. Nu lang tid efter kan jeg ikke lade være med at tænke på, at dette skolebyggeri må have været en kæmpeopgave for en så lille kommune.

Jeg var glad for at gå i skole. Om jeg var dygtig i skolen, det tror jeg såmænd ikke. Jeg kan huske, at jeg var en af dem, som havde en hel del eftersidningstimer. Hjemmefra fik vi ikke megen hjælp, vi skulle jo bare lære at arbejde, og det behøvede man ingen eksamen til. Når vi ikke var i skole, hjalp vi bønderne i høst og ved roer, eller vi legede nede i byen. ”Gå nu pænt i skole” sagde min mor, når hun havde pakket mine skolesager ind i en avis, og så traskede jeg af sted med bøgerne under armen. Jeg fik aldrig en skoletaske, min taske var ”Demokraten”, og det var vel ikke så galt.

Jeg var det, man kalder en dreng med ”ild i røven”. Der skulle være tid og plads til sjov. Hjemme var der ingen, der spurgte til skolen. Det første år gik godt. Læreren sagde godt nok til mig, at såfremt jeg ikke tog mig sammen, ville jeg aldrig blive til noget. Han gav mig da også en seddel med hjem nogle gange. ”Husk nu at aflevere den” Det gjorde jeg, og det eneste, min mor sagde, var ”Passer du ikke dine lektier?” – ”Nå, jo – nej” – ”Det gør du fremover” og så var den samtale forbi.

På en normal skoledag mødte vi op i skolegården, som var lige så stor og flot som selve skolen. Kl 8 gik førstelærer *Mosgaard* op ad den store trappe og ringede med klokken. Det betød, at skoledagen var begyndt. Inde i forhallen stillede vi op langs den ene væg. Læreren stod over for os, mens vi sang morgensang og bad en bøn. Så ind i klasserne med op til 30 – 35 elever i hver klasse. Fagene var dansk, læsning, skrivning, regning, religion, historie, geografi, tegning, sang og sport. Det sidste foregik om vinteren i gymnastiksalen og om sommeren udendørs på fodboldbanen. Der var gymnastik, fodbold og håndbold. Håndbold var Mårslet kendt for, og en overgang havde de et af Danmarks bedste hold. Min plads var nederst i klassen, men jeg klarede mig og havde det sjovt. Jeg skulle jo bare arbejde, og det lærte jeg.

Læreren så alvorligt på mig. ”Har du lært dine lektier?” . Jeg svarede ikke, for svaret ville have været et nej, så jeg tav. ”Har du eller har du ikke? Svar knægt!” Jeg rystede på hovedet og sagde nej. Så var det en tur i skammekrogen. ”Af sted med dig. Jeg skal nok få dig det lært. Nu får du 5 rap af spanskrøret, så husker du det nok til næste gang.” De 5 rap kunne mærkes og gav et par striber på numsen. Så stod jeg dér med hovedet godt inde i krogen og tænkte på, om jeg kunne lave en beskyttelsesplade til næste gang. Men det blev nu aldrig til noget. ”Nu er det nok”, sagde læreren ”Du kan sætte dig igen, og så kan du blive en time efter skoletid. Så kan du læse det igennem tyve gange.” Det gjorde

jeg nogle gange, sommetider alene og andre gange sammen med to andre. Det skete, at læreren blev og lyttede, mens vi læste højt. ”Nu kan I gå og husk det så.”

Der gik en tid, så var det galt igen. Nu var det et andet fag, og straffen var et par lussinger. Det gjorde ondt. ”Det skal det også” sagde læreren, ”nu kan I to blive en time, når de andre går hjem, og så skriver I: ”Jeg skal huske at lave mit hjemmearbejde” Når I har skrevet det 25 gange, må I gå hjem” – Det med spanskrøret og eftersidningstimerne var til at holde ud, Men ham læreren, der tog fat i kinderne med begge hænder, og løftede os fra jorden, var slem. Det hændte også, at læreren glemte os. Der sad vi så, når rengøringsfolkene kom. De sagde, ”Kan I så komme hjem” – ”Det må vi ikke, før læreren giver os fri!” – ”Gå nu bare! Dagen efter spurgte læreren, hvornår vi gik hjem. ”Klokken syv” svarede vi ”Det var sent”. ”Jam det sagde far også.” – sådan gik mine 7 skoleår.

To af de ting, jeg husker fra min skoletid, er juletræsfest og udflugter. Vi, mine brødre og jeg, var med til to juletræsfester. Æn i skolen, og i den anledning fik vi nyt tøj og laksko. Godteposerne bestod af et æble, en appelsin, en slikkepind og lidt marcipan. Det andet juletræ foregik på Afholdshotellet. Det var Fagforeningen og Socialdemokratiet, der afholdt det for medlemmer med børn.

Udflugten var med skolen. De tre mindste klasser kom med på en tur til Moesgård strand. Det var en hel oplevelse, når bønderne kl 8 om morgenen kom kørende i deres stadsvogne forspændt to heste i fineste puds. 8-10 børn blev losset i hver vogn, og så gik turen med glade unger til stranden, alt mens vi sang og drillede hinanden. Vel ankommen til stranden badede vi og legede lidt. Så spiste vi vore madpakker og fik en sodavand og en is. Kl 13 kørte vi hjem. Efterhånden som vi blev ældre, blev turene længere, og vi kørte med toget ud i landet. Et år var vi ved Koldinghus. Jeg var aldrig på ferie i min barndom og har aldrig set mine bedsteforældre eller mødt nogle af mine fætre eller kusiner. Så skoleudflugten var en oplevelse.’

Jeg lærte i skolen til husbehov, men heller ikke mere. Men det var 7 dejlige år. Jag havde gode kammerater, og en glad gut var jeg, altid fuld af fis og ballade, og jeg var god til at drille pigerne. Til gengæld kunne de lide mig.

Min far arbejdede hos forskellige firmaer. Somme tider langt hjemmefra. Derfor måtte han ofte sove ude, så vi var meget alene med mor. Men når han så kom hjem, var der fest i det lille hjem. Vi holdt liv, men levede ikke – det skal forstås sådan, at vi aldrig sultede, men vi fik kun det nødvendige.. Det var som jeg husker det, et hjem uden bøger og uden malerier. Så der skulle ikke meget til for at sætte kolorit på tilværelsen. Og dog var det hverken trist eller kedeligt.

Fredag var ofte en festdag. Da cyklede min far til Århus, hvor han gik fra forretning til forretning. Hos slagteren købte han affaldspålæg, som han betalte 5 eller 10 øre for, og

det kunne også hende, at han fik kød til frikadeller eller røde pølser. Så gik han til bageren, hvor han fik dag gammelt brød, rugbrød, franskbrød og wienerbrød. Når sækken var fyldt kørte han hjem. Klokkeren kunne blive mange inde han var hjemme. Der sad vi så omkring bordet, når han tømte sækken. Så spiste vi rullepølsemad og røde pølser, og til slut var der et stykke kage. Det var en rigtig festaften.

Vi oplevede da også mindre sjove ting. En aften, hvor vor far ikke var hjemme, sad mor og vi tre drenge på gulvet foran kakkelovnen, som gav både varme og lys, og på en stol stod et fad kartoffelmos. Og så sad vi dér hver med sin ske og spiste fra fadet. Når vi sad sådan, var det nok fordi der ikke var petroleum i lamperne. Så blev der banket på døren. Det var købmanden. Han var ude med regninger, men vi kunne ikke betale. ”Husk nu at jeg har været her” blev der sagt, og så gik han igen. Mor sagde kun: ”Spis nu drenge.”

Alle ungerne fra vejen var der. Der var fest i huset hvor vi boede. Far havde anskaffet sig en rotteruse/fælde. Vi havde længe forsøgt at udrydde rotterne med klappælde, men det var en håbløs opgave. Nu havde vi fået fat i en ruse. Den havde stået i køkkenet om natten, og nu skulle fangsten druknes. Vi havde fyldt en spand med vand. Nu var planen at sætte fælden over spanden. Midt i den var et hul, som man åbnede med et træk. Vi var vel 15 børn, som alle havde en kæp eller en skovl at slå med, hvis der slap nogle fri. ”Så klar” sagde far, og alle var spændte. Et træk og rotterne faldt ned i vandspanden, men 17 rotter i en spand er for mange, og det lykkedes da også nogle af dem at flygte under skrig fra børnene, som helt glemte at slå efter dyrene. Alle syntes, det havde været sjovt. Det var dagens forestilling. ”Vi mødes igen på søndag”, forkyndte min far. Og jeg var stolt – sikken et cirkus. Sig ikke at livet er trist.

Vi flyttede ind i et andet af kommunens huse. Det lå på Tandervej, som går gennem Mårslet, og var det gamle stuehus til gården ”Enggården”, der i 1860 var blevet flyttet ud på Bedervej. Det nye hus var nu ikke bedre end Fattighuset, tværtimod. Det var smedens skyld, at vi måtte flytte. Han købte Fattighuset og grunden på Lindegårdsvej af kommunen til oplagsplads.

Skråt over for huset, på Tandervej 10 på hjørnet af Tandervej og Lindegårdsvej, lå ”Onkel Sam”, det kaldte vi Tatol udsalget. Indehaveren hed fru *Hansen*. Hendes mand var tømrer og rejste til Århus med toget hver dag. De havde en søn, der hed Hans Spangelberg Hansen. Han var en dygtig håndbold- og fodboldspiller.

Efter dem boede smeden på Tandervej 8. Han hed *Edvard Sørensen*. De havde to børn, en datter og en søn. Datteren *Elisabeth* var født på nøjagtig samme dag som jeg. Mærkeligt nok hed sønnen *Tage* ligesom jeg. Her hos smeden kom vi drenge en del, især min yngste bror, en værre bette bryder, som elskede at spille stærk mand, og som derfor gerne ville slå med forhammeren. På den måde viste han sine kræfter. Han havde altid lyst til at løfte og bære noget, og det kunne han. En nævekamp gik han aldrig af vejen for.

Tandervej 10. Her havde der ligget en herreekviperingsforretning kaldet 'Onkel Sam'. Da den lukkede, startede hustruen Carla Hansen et Tatol-udsalg i huset.

Også manden, der gik rundt om hønsehuset i Hørretløkken, ham ”den unde hu hu huggemæ” var flyttet ind til byen. Nu stod han så her og nød solen ved ”Onkel Sam”s hus. Han hjalp folk lidt med deres haver, ellers nød han livet. Han var en rar mand, men ih hvor blev han gal, når vi råbte ”hu hu huggemæ”.

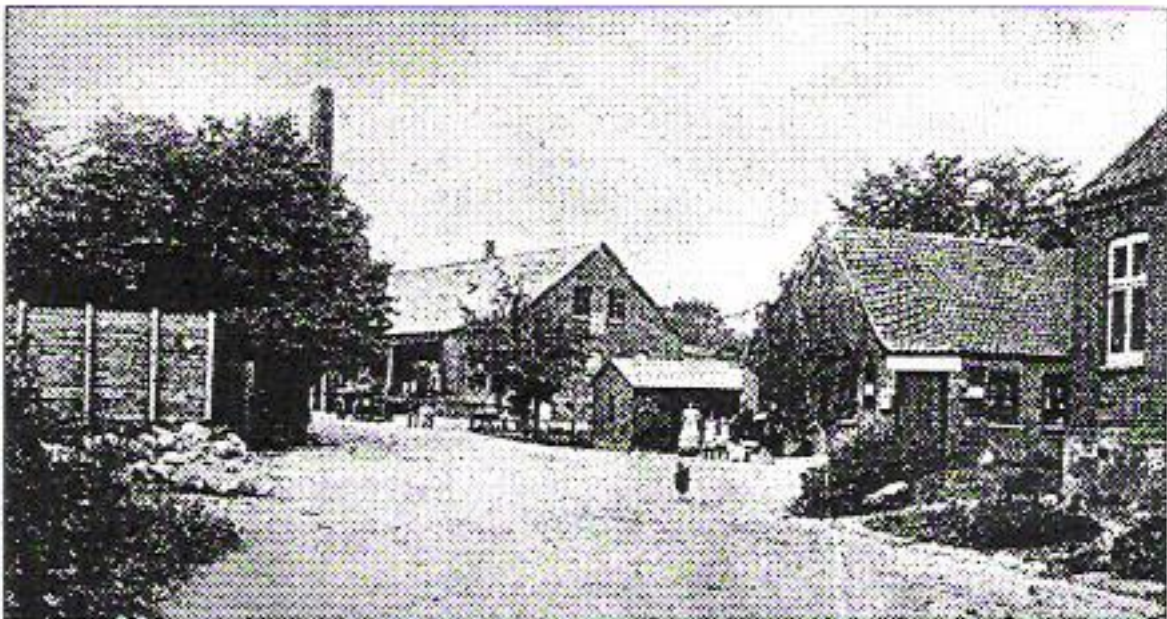
Mellem kirkebakken og Hørretvej var der et anlæg, hvor folk kunne nyde dagen. Anlægget var en trekant. I den yderste ende af trekanten var der et buskads med træer og buske. I anlægget holdt vi meget til, især i buskadset. Det var mest drengene. Her sad vi så, røg cigaretter og drak sodavand. De rigtig store drenge købte cigarer. For en 10-øre kunne man købe en cigaret, en bondepige med slør – det var en slags flødeboller med figener i bunden – og to flødekarameller. Sodavandet var en Cebes. Når vi sad og røg, listede vi også de små drenge til at ryge cigaretter. ”Nu skal I tage en ordentlig inhalering” Og det gjorde de så og hostede, så de fik tårer i øjnene.

Giber å løber igennem Mårslet by og videre gennem Vilhelmsborg skov for at ende i Kattegat ved Fiskerhuset ved Moesgård strand. Meget af min barndom opholdt jeg mig ved åen, Mellem åen og mejeriskuret var der 5 meter. Her var det en yndet sport at cykle fra vejen ned ad skråningen. En halv meter fra vandkanten var der en træstub. Nu gjaldt det om at køre i fuld fart så tæt på åen, som muligt. Så var det sjove, hvis man ramte den lille stub, for så ventede der en mavelanding i åen. Vild jubel og sommetider en skrigende dreng.

I Mårslet løber åen under en bro midt i byen. De nærmeste bygninger ved broen var mejeriet og Brugsen ved den ene side. Modsat lå en købmandsforretning på Obstrupvej 1 og en trikotageforretning på Hørretvej 1 med en barber i den anden ende af huset. Der var også den store træbygning, som vi kaldte mejeriskuret. Det blev brugt til opbevaring

af landbrugsmaskiner og mælkevogne. Endelig var der en slagterforretning på Hørretvej 2. Slagteren havde én af de få biler, der var i byen. Det var en Ford-T, hvorpå der var anbragt en kasse til at opbevare kødet i. Med den kørte han rundt til kunderne i land og by. Vi kaldte bilen båtbåt 340, som var bilens nummer.

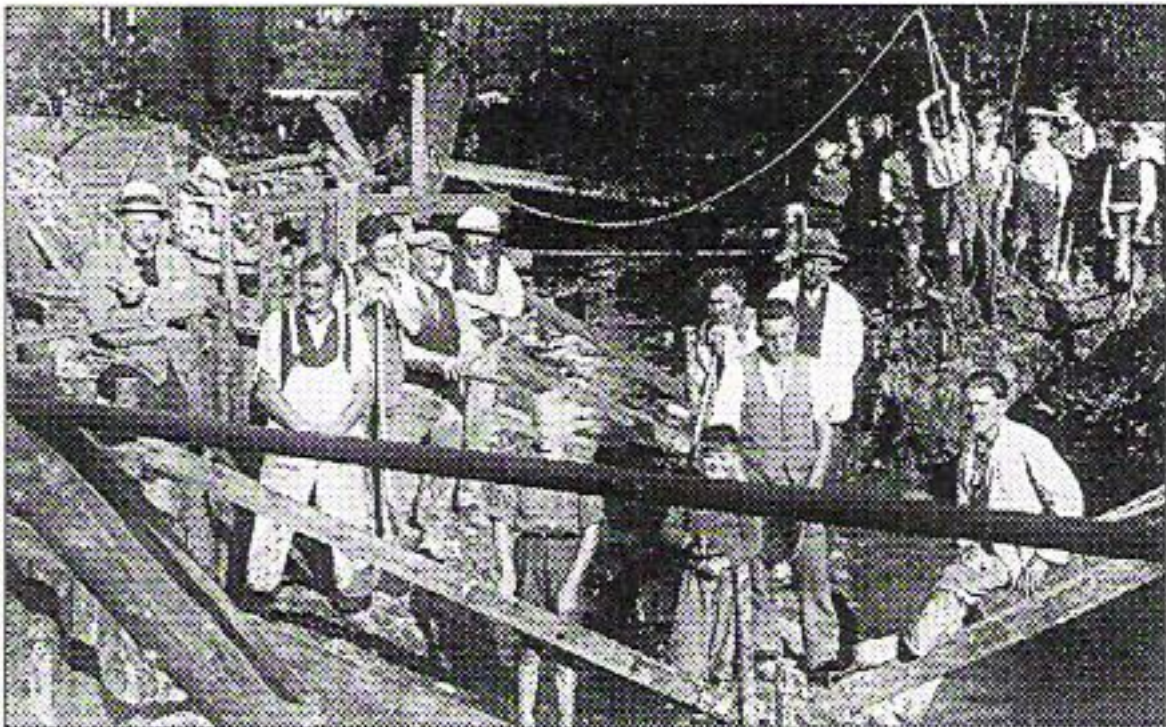
Et år blev broen på Tandervej over Giber å fornyet og flyttet lidt. Man byggede den nye bro ved siden af den gamle bro, så man fortsat kunne køre over åen, mens man lavede den nye. Det gav arbejde til mange hænder og varede hele sommeren. Det var tømrermester Jelsbak, der stod for arbejdet. Også min far arbejdede her. Stort set alt var håndarbejde, man gravede med skovle og spader, man blandede selv den beton, man brugte. Det var et arbejde, hele byen fulgte med i.

Et kikk op ad Tandervej. Huset til højre er Hørretvej 1, hvor der var trikotageforretning og barber. Næste hus er købmand Siig på hjørnet af Obstrupvej og Tandervej. Den store bygning er Andelsmejeriet 'Kildevang', der lukkede i 1948. Helt til venstre ses mejeriskuret

I det store træ ved købmanden havde vi drenge bundet et reb. Rebet tog vi fat i og løb frem til åbredden. På den måde kunne man springe over åen, hvis man var dygtig eller heldig, ellers faldt man i vandet. Det var meget sjovt, men det mente vore mødre ikke. Også arbejderne havde deres hyr med os. De skulle arbejde og vi ville lege.

En dejlig sommerdag var der indvielse af broen. Kommunen var i spenderbukserne. Arbejderne fik en øl eller to, og vi børn fik en isvind. Så holdt arbejdsformanden en tale, og der blev udråbt et leve for den nye bro.

Broen over Giberen. Manden med det krollede hår lidt til højre for midten på billedet støtter skovlen under hagen - det er min far. I træet bagved ses det tov, hvori vi drenge svingede frem og tilbage over åen

Altid fandt vi unger på nye lege og narrestreger. En af drengene opfandt et cykelløb. Løbet startede ved stationen, kørte ad Langballevej, derefter ad en privat vej til Vilhelmsborg. Her passede vi Giber å, så over de toppede brosten på gårdspladsen. Ude af gårdspladsen kunne man køre ligeud igennem skoven, igen kørte vi over Giber å. Når vi var ude af skoven kom vi til "Tyrolerkroen", som den gamle skovriderbolig "Frederiksdal" nu hed, og havde Skalbjerget på højre hånd. Til venstre stod en kæmpebøg, som vi kaldte jomfru Marias røvhul, og ved siden af lå en helbredende kilde. Men vi drejede stil højre og var på vej til beder. På vejen dertil lå 5 huse bygget af Vilhelmsborg gods til polakkerne, deraf navnet Polakhusene. Fra Oddervej ad Nymarksvej tilbage til Mårslet. Der var enkeltmandsstart. De af os, der ikke havde cykel, lånte af andre. En dreng tog tid på os, så vi hele tiden vidste, hvem der havde rekorden. Den blev forbedret mange gange i sommerens løb. En dreng startede med en klud for munden. Han mente at kunne køre stærkere, når han trak vejret gennem næsen.. Hvordan forsøget virkede, husker jeg ikke. Men de voksne syntes, vi var nogle skøre unger, der kørte rundt med klude for munden.

Andre dage sad vi tålmodigt og skrev bilnumre op. Dengang var der langt imellem, at der kom bil, men vi havde megen fornøjelse af det. På kirkebakken spillede vi pind. Det var et spil, hvortil vi brugte to mursten, der var lagt op på højkant med en afstand af 20

cm. En pind blev lagt ovenpå. Så vippede vi pinden væk, og til det brugte vi en kæp, der var en meter lang. Så gjaldt det om at løbe så mange stationer, som vi kunne nå, inden pinden var bragt tilbage, altså ligesom rundbold.

En anden leg var dippe-dappe. Det var en leg, som *Hans Peder Godt* havde opfundet. Han var en af drengene fra børnehjemmet. Hvorfra han fik idéen vides ikke. Men legen gik ud på, at dippe-dappe – og det var altid Hans Peder – løb med en lang hasselkæp. Så skulle vi råbe dippe-dappe, og så var det hans opgave at ramme os. Det gjorde virkelig ondt, og det skulle det også, sagde Hans Peder. Han var den klogeste og han blev aldrig ramt.

Nytårsaften var en af de store flytteaftener. Vi flyttede vogne, harver og radrensere, ja simpelthen alt. Det var utroligt, hvad vi slæbte rundt på. Et år var det skolegården, der holdt for. Alle maskiner endte omme i skolegården. Så da lærerne vågnede nytårsdag, var skolegården en helt maskinpark.

Godt nok skød vi skyts af, men mange af os havde et par korkpropper med, som vi gned på vinduerne, så det peb, for det vigtigste var at drille. Vi gik rundt i flokke på 10 – 12 børn. Fra tidligere år vidste vi, hvem der var værd at drille.

I Over Mårslet var der en ældre ungarl. Han stod ligefrem og ventede på os. Når han løb efter os, lykkedes det altid et par stykker at blive tilbage på gården. Mens han løb efter os, gik vi ind i hans kammer og væltede sengen og puttede dynerne. Når han så kom glad hjem, gik han og snakkede med sig selv og sagde ”Det har de fandme godt af de unger.” lige til han så, hvad der var sket. ”Åh, de pokkers unger.”

Efter megen møje og besvær var det lykkedes os at slæbe en tung vogn ud på vejen. Nu var vi ovre det værste og trak af sted med vognen. Imod os kom en mand gående. ”Nå, I har det nok sjovt” jo, det havde vi ”Hvis vogn er det?” ”Den kom henne fra gården!” ”Nå, så er det min, vil I være så venlig at sætte den tilbage igen.” – det er vel ikke for meget forlangt.” Så måtte vi slæbe den tilbage. ”Tak skal I have!” grinede han. Vi gik hjemad og han gik ind. En halv time efter var vi tilbage igen, denne gang havde vi mere held med os. ”Fandeme også de unger, det skal de få betalt.” Det gjorde han så ”I får en krone for at køre den hjem igen.”

Maskinparken i skolegården havde kostet mange kræfter at slæbe derhen. Dagen derpå kunne vi slæbe det hele tilbage igen, enten fordi de havde set, hvem der havde flyttet det, eller fordi de gav os en krone for at slæbe det hjem igen. Dér gik vi så ved højlys dag og slæbte på de tunge maskiner, mens de voksne morede sig over, at vi gad.

”Av” – ”Hvad er der galt knægt?” – ”Jag har tandpine og det gør ondt!” – ”Skidt, det går over igen. Læg dig bare til at sove.” – Det kunne jeg ikke, for det blev ved. Far rejste sig. ”Gab, så vi kan se fyren!. Det ser ikke godt ud. Du må have noget bedøvende” Så tog

han sin skråtobaksdåse frem og tog en bid af skråen. ”Gab så!” og han satte skråen i den hule tand. ”Bid så tænderne sammen. Det skal nok hjælpe” mente han – ”Det virker., tror jeg, tandpinen forsvinder” – ”Ja, det bedøver” siger far. Men det kunne vel også skyldes, at det smagte rigtig skidt. Næste morgen var den gal igen. ”Så tager du min cykel og kører til lægen” – Det var læge Laursen i Tranbjerg. ”Du må sige til din lærer, at du skal til læge”. Lægen gjorde kort proces. ”Gab!”, og med tangen snuppede han tanden. Det gjorde ondt, men det var hurtigt ovre. ”Det er en ordentlig svend” Lægen viste mig tanden. Det blødte lidt og gjorde ondt en time, og så var det ovre.

Kong Hans, som min far blev kaldt i byen, var en slider, men også en mand, der ikke fandt sig i alt. Og det har vel været en af årsagerne til det meget flytteri. Og flytte gjorde vi evig og altid. Han havde haft meget forskelligt arbejde. Nu havde han sammen med en anden fået den idé, at man kunne fjerne nogle af de stendiger, der dannede skel mellem bøndernes marker. Med jernstænger brækkede de stenene løse. Var de for store, måtte de sprænges væk. Det skete ved, at man med en mejsel borede et hul i stenen, fyldte hullet med dynamit, satte en fængtråd til, klappede ler fast omkring det hele. Så en tændstik til, og så var det med at komme væk. Vi løb et stykke vej, så ned på maven, fingrene i ørerne og ventende på braget, der kunne være stort. Store stumper af sten fløj langt. I et par år lavede de ikke andet fra oktober til foråret kom. Stenene brugte man til bundmaterialer i nye veje. Man slog stenene til noget man kaldte pflastersten. Det vil sige sten, der var op til 30 cm i diameter og 5 cm tykke. Når de var klar til brug, kom der en lastvogn og hentede dem. På den måde fjernede man flere hundrede meter om året. Sten var en del af hans liv. Når de var færdige med digerne, sad kong Hans som en Jens vejmand og slog sten bag sækkelærredsskærmen, dag ud og dag ind i vinterkulden. Når stenen var slået, lagde man dem i meterdynger. En dygtig mand kunne slå en meter om dagen. Det fik han 6 korn for. Eller 36 kroner om ugen. Det var et hundeliv. Jeg ved det. Næsten hver dag var jeg ude med varm kaffe til ham. Kaffen var i en almindelig flaske, så den kunne ikke holde sig varm ret længe.

Hjemme havde vi både en gris og en gås. Grisen voksede sig stor, og så blev den slagtet. Det med grisen var fars påfund. Han mente. Vi kunne passe den, når han gik på arbejde. Gåsen var nærmest et kæledyr, min mors tro følgesvend. Den fulgte efter hende, når hun gik ud.

Alle kendte min mor, Laura. Når hun med sine små hurtige skridt gik i byen. Lille og krumbøjet, nærmest småløb hun, når hun skulle til købmand eller bager, eller når hun skulle ud og se efter sine børn. Jeg tror, alle kunne lide hende. Hun gjorde ingen fortræd. Nogle gange fik hun den idé, at hun skulle arbejde for andre. Nogle år ville hun absolut hjælpe bønderne med at trække roer op om efteråret. Dér gik hun så, række efter række med stivfrosne fingre for at tjene noget

Min mor Laura

ekstra. Jeg husker hende som en kvinde, der var mærket psykisk og fysisk af sygdom og ikke længere magtede ret meget. Men hun klagede sig aldrig.

Mårslet var dengang som nu en stationsby. Det var her togene mødtes eller krydsede hinanden. Så der foregik meget. Jernbanen var vigtig for byen, dels var der mange rejsende, dels blev mange ting transporteret med banen. Foderstoffer til møllen på Hørretvej kom for en stor del med toget, og der var ligefrem anlagt et jernbanespor ind til møllen. Bønderne kom kørende med deres grise på fjedervogne, læssede dem af i en indhegning, hvorfra de så blev læsset på godsvoerne og kørt til slagteriet i Odder. Eller de kom trækkende med deres kreaturer. Også disse blev læsset på jernbanevogne og kørt til slagteriet.

Der var et år en lang og slem vinter med megen sne, der gav banen mange besværligheder. Afholdshotellet lå på Banevej 7 oppe ved stationen. Over for hotellet lå hotellets have. Den lå en meter højere end vejen. Snestormen rasede et døgn. Himmel og jord stod i ét. Vejene blev lukket af sne, også vejen oppe ved stationen var næsten lukket. Snedriverne lå fra haven og helt op til hotellets tag. Den megen sne passede os unger godt. Sne, kælketure og kaneture når bønderne kom kørende med hesten for kanen. Sneen gav banen store problemer. Togene kom uregelmæssigt. De store damplokomotiver havde deres besvær, men igennem kom de dog. I ventesalen sad nogle få frysende mennesker og ventede på togene. En gang imellem gik de hen til lugen for at høre, om toget var på vej "Det går langsomt, men det klarer nok turen" mente stationsforstandere Roth.

Et par af de ventende var mere i tvivl. "Mon det kommer?" Det gjorde det. Ikke planmæssigt, men det kom, og endnu havde toget ikke været mere end en time forsinket. "Nu kommer han!" Mærkeligt nok sagde man "han" om toget. Det havde været længe undervejs, men kørte nu stolt ind på stationen. Det var den gamle motorvogn, de talte om. Vi vidste det. "Han er driftsikker." Vi kaldte ham bedstefar på grund af alderen. Han holdt og ventede på toget fra Århus. Han blev kørt ind på rangersporet, så der kunne blive plads til toget fra Århus. Da det kørte fra Tranbjerg, vidste de, at det blev besværligt. Det var en slem tur. Det var næsten altid galt ved Møllesvinget. Her satte det sig fast og kørte af sporet, og det var et stort arbejde at få det fri.

Så fik man brug for de arbejdsløse, alt, hvad der kunne krybe og gå, mødte. "Alle mand af hus" lød det. "Så kan de fandme bruge os!" var der én, der bemærkede. "Det er da godt nok, selv om det er et forbandet vejr. Pengene kan vi da altid bruge!" baneformanden sendte folkene ud på banelegemet i små hold på 4. Her gravede de, så længe de kunne se. Hen under aften lykkedes det at få toget fri. Det var dyrt for banen, men de arbejdsløse tjente nogle daglønne. Om morgenen løjede snestormen af, og de næste dage arbejdede både snepløve og folk med at fjerne sneen fra sporene. Nogle dage senere kørte togene igen, og foråret var på vej.

*Odderbanen. Det var ikke kun sne, der forstyrrede togdriften.
Her er det et voldsomt tøvejr, der fik skinnerne til at forsvinde
under toget ved Møllesvinget*

Et par måneder før jeg skulle op i 6. klasse, gik det efter lærerens mening ikke for godt. ”Du må tage dig sammen unge mand. Husk livet er andet end morskab og narrestreger. Vi skulle jo nødig have en oversidder.” Det kunne jeg godt forstå. Min mor sagde ”Du skal passe din skole!” Det skulle jeg nok. Det her skete først på vinteren. Der var sne og skøjtevejr. Vi, som ingen skøjter havde, måtte nøjes med nogle glidetur på isen. På kælkebakken, som lå mellem skrædderens hus på Eskegårdsvej 2 og Hulvejen, kørte vi på slæder – det gule hus på Eskegårdsvej 4 var endnu ikke bygget. Vi – det var mine brødre og jeg – var heldige og kunne låne os frem, eller vi var med ”Lynet”. Sådant hed den store kælke, hvor der var plads til 8-10 børn. Der var rigtig fart på, når Lynet susede ned ad bakken. Det var dejlige dage for os, men manden, der ejede huset for enden af bakken på Eskegårdsvej 3, var ikke så glad, når vi kørte ind i hans hus eller rækværk. Han hed *Karl Andersen* og var medlem af sognerådet. Konen hed *Ella*, og hun havde en systue.

I marts kom foråret. Tiden nærmede sig, hvor det skulle afgøres, hvem der kunne rykke op. Læreren har fat i mig. ”Synes du selv, at du har gjort dig fortjent til det?” Det håbede jeg. Nogle dage senere sagde jeg til læreren, at jeg skulle rejse den 1. april 1936. Han så forbavset på mig ”Hvad skal du?” Ja, min far har skaffet mig en plads i Tulstrup!” I næste time fortalte læreren de andre i klassen, at jeg skulle ud at tjene. Jeg blev ligefrem stolt. Nu var det mig, der var noget ved musikken. Den sidste skoledag fortalte læreren, at jeg ville rykke op. Det var jeg stolt af.

Den 1. april gik jeg hjemmefra. Jeg var 12 år. Min far havde skaffet mig en plads i Tulstrup 6 km fra Mårslet. Min mor fulgte mig på vej sammen med sin trofaste følgesvend gåsen. I Tander tog hun afsked med mig ”Pas nu godt på dig selv” 6 km er langt at gå for en lille splejs, og jeg var vel også lidt beklemt. De mennesker, jeg skulle arbejde for, havde jeg aldrig set. ”Du skal bare følge vejen gennem Tulstrup og fortsætte

ad markvejen til den første gård”, havde far sagt. Jeg traskede videre. Solen skinnede og fuglene sang, og det gjorde jeg også. Sang har jeg altid været rimelig god til. Så gik tiden lidt hurtigere, og snart var jeg fremme.

Da jeg svingede ind i gården, mødte jeg en stor mand med cykelstyrskæg, og han bød mig velkommen. ”Det er så dig, der skal være her i sommer. Vi skal nok få det godt sammen!” ”Du kan lige se, hvor du skal bo de næste 6 måneder” Bonden viste mig et kammer med 4 senge. ”Det bliver din soveplads, hvis den da ikke bliver optaget af en anden. Det sker, at jeg har en ekstra mand. Men det skal du ikke være ked af, så får du en plads på min sofa”. Sofaen stod inde på hans kontor, og der sov jeg nogle dage i sommerens løb.

”Men kom indenfor, nu skal vi ind og have noget at spise, det trænger du til efter den lange tur. Du fylder ikke meget, vi må se at få noget sul på dig.” Vi kom ind i folkestuen. Her stod et gammelt bornholmerur, og der var et par malerier af græssende køer og heste. Vi blev bænket ved et stort bord. Bordenden var bondens plads ved måltiderne. ”Din plads bliver længst ned, du er jo den yngste” – Der manglede ikke noget. Jeg havde aldrig set så meget mad på et sted. Vi fik flæskesteg, kartofler og brun sovs ”Tag bare to stykker, det har du godt af” sagde konen. Hun hed Anna og var lige så stor og kraftig som manden. Da jeg var mæt, sagde konen, at de var vant til at få to retter mad. Næste ret var rødgrød med godt med sødmælk på.

”Kan du køre heste?” Det kunne jeg nok. ”Så kan du lægge seletøj på de 2 belgiere”. Det gjorde jeg, men jeg havde mit besvær. Hestene var højere end jeg. ”Du kan spænde for sæddækkeren, som står bag gården. ”Hyp – hyp” sagde jeg til hestene, og så gik de. Manden gik bag efter mig. Jeg spændte for harven og han var helt forundret. ”Kan du godt kende forskel på harverne?” Jo , det kunne jeg. Han var helt stolt. ”Det skal nok blive til noget” Brummede han. For mig lød det som om han mente, at det betød noget at kende en sæddækker. ”Du kan begynde ovre ved diget.” Der gik jeg så frem og tilbage i et par timer. Så kom han ud til mig med en flaske mælk. Hestene trængte til at hvil, så de fik muleposer på. ”Sæt dig og få lidt at styrke dig på. Har du et ur?” Det havde jeg ikke. ”Så kalder jeg på dig, når du skal hjem!”.

Hestene blev vandet og fik seletøjet af. ”Det er dit arbejde” sagde bonden ”Du skal jo lære det. Fodringen af hestene tager de voksne sig af. Du kan vaske dig i stalden.” Det gjorde jeg, og så var det spisetid.

”Tag dig noget rugbrød, så du kan blive stærk som mig og drik godt med mælk til.” Det var helt hyggeligt at spise så mange sammen. De snakkede om, hvad jeg skulle lave dagen efter. Konen mente, at jeg skulle passe min skole. Det var vist ikke helt mandens mening, men jeg kom i skole næsten hver dag.

Konen sagde: ”Vasker du dig ude i stalden?” Joe, det gjorde jeg, ”Du kan vaske dig inde i bryggerset. Og du må gerne få varmt vand.” Jeg gik i seng ved nitiden. Først da kom jeg til at tænke på dem derhjemme. Det havde været en spændende dag. Om natten drømte jeg om, hvordan det ville gå. Klokkeren 6 om morgenen vækkede karlen mig. ”Så står vi op. Ud i stalden med dig, unge mand. Du kan strigle hestene, og så må du være fri.” Morgenmaden bestod af havregrød og rugbrød. Vi karle spiste ikke sammen med bonden. Da vi var færdige med at spise, kom bonden. ”Her er varmt vand til at vaske dig i!”

Klokkeren 8 mødte jeg i skolen. Jeg kunne gå derhen på 5 minutter. I skolen var vi 50 børn, en lærer, som hed Norup, og en lærerinde, som hed frk. Ravn. Men ellers kan jeg ikke huske meget fra det halve år. Hjemme fra skole blev jeg sendt ud for at samle sten på de nysåede marker. Stenene samlede vi i en spand og lagde dem i dynger. Når vi var færdige, kørte vi ud med vogn og en greb og fjernede dem. Senere fik jeg udleveret et tidselsjern. Her gik jeg så og stak de tidsler, som havde stukket hovedet op af jorden. Sådant var det, dengang sprøjtede man ikke med gift, men fjernede alt ukrudt med håndkraft. Når vi var værdige med sten og tidsler, gik vi i gang med at tynde roer. Vi måtte igennem dem tre gange for at holde ukrudtet nede. Det var et kedeligt arbejde, og arbejdsdagen var lang. Jeg stod op kl 6 og arbejdede en time. Så i skole og hjemme igen arbejdede jeg til kl 18.

I høsten var jeg kun i skole 2-3 timer om dagen, og vi holdt ikke med arbejdet før ved 9-tiden om aftenen. ”Det tager man ikke skade af”, sagde bonden. Da kornet skulle høstes, spændtes 3 heste for selvbinderen, og negene spyttedes ud i lange rækker. Jeg satte negene i hobe med 10 –12 neg i hver. Hvis alt gik vel, kørte vi det hjem i laden efter en uge. Det var her jeg lærte at læsse korn på høstvogne. Bonden brummede ”Du skal lære at læsse nogle store brede læs.”

Af og til var der mange folk på gården, og så kom jeg med ind i stuen og sov på sofaen. Det var jeg nu ikke ked af, det var hyggeligere, og så fik jeg lov at spise morgenmad sammen med bonden. Det var lidt af en oplevelse. Han fik æg og ansjoser. Dem tog han med hoved og øjne og en dram til ”Det må du lære, når du bliver gammel nok.” brummede han. Uha, tænkte jeg ”De øjne, smager de godt?” Det ved jeg ikke, men de er kønne, og kønne øjne skal man nyde ikke?” Jeg nikkede ”Men du vil vel hellere have din havregrød?” ”Jo, det vil jeg.”

Jeg var kun hjemme nogle få gange i sommerens løb. Jeg havde kun fri om søndagen, og der var langt at gå. Mor blev glad, når jeg kom hjem. Jeg ville gerne kunne læse min mors tanker. De kredsede nok om børnene. Det halve år var ved at være gået, og jeg skulle tilbage til Mårslet. Det var en god plads. Man lærer meget på et halvt år, også om andre mennesker. Bonden, der kendte min far, sagde ”Du bliver en god arbejder, men du har det ikke efter fremmede, du skal nok klare dig.”

Lønnen så jeg aldrig, jeg tror, far gav den til mor.

De første dage hjemme var det svært. Nu var der ingen, der satte mig i arbejde, men til gengæld kom jeg hjem til mine gamle skolekammerater. Det blev vinter igen. En dag i februar kom jeg tidligt hjem. Vi havde leget på kælkebakken bag skrædderens hus. Jeg følte mig sløj og frøs og kravlede i seng. Det blev værre, og hen under aften gik mine brødre til centralen, der var i huset på Tandervej 14, og ringede efter lægen.. Han boede i Tranbjerg. En time efter var han fremme. ”Jeg bliver nødt til at se på ham i morgen igen!” Næste dag, da han kom, havde han en gave med til mig og mine brødre. Det havde han ofte, når han kom på besøg. Han spurgte om jeg havde frosset ”Du må huske at klæde dig ordentlig på. Jeg bliver nødt til at sende dig på sygehuset.”

Om eftermiddagen kom sygebilen og kørte mig på Århus Amtssygehus. Jeg havde fået nyrebetændelse. ”Det er ikke noget at spøge med” sagde lægerne, ”Du skal ligge stille og roligt, så lidt bevægelses om muligt.” Og det forsøgte jeg så.

Sygehusopholdet betød, at jeg ikke fik plads den sommer. I stedet hjalp jeg lidt på de omkringliggende gårde. Mest hos *Søren* i ”Borregården” Gården havde oprindeligt ligget inde i byen på Hørretvej 13, men en brand, der ødelagde staldlængerne, resulterede i, at gården i 1935 blev flyttet uden for byen til Hørretvej 34 – 36. Stuehuset blev liggende og udlejet til skomagere.

Barneårene var ved at være forbi. Børnefødselsdage hos skolekammerater var vi altid med til og havde da også en lille pakke med. Vi gjorde aldrig gengæld, men de andre vidste godt hvorfor. Så skulle jeg begynde at gå til præst. Det var omme i præstegården. Det var ellers et sted, jeg aldrig havde været. Hjemme hos os talte vi aldrig om kirke og præst. Det næste halve år gik jeg til konfirmationsforberedelse. Vores præst var også provst, og han hed *Rugholm*. Han så gerne at vi gik i kirke om søndagen. Og det gjorde jeg så nogle gange. Den 3. april 1938 blev jeg konfirmeret i Mårslet kirke. Vi var 28 børn.

For lille mig var det en mærkelig dag. For lille det var jeg. Der stod jeg så i kirken sammen med mine kammerater. Kirken var fyldt til sidste plads. De fleste havde familier med. Mange havde deres bedsteforældre med. Dem, havde jeg ingen af ”Mærkeligt” tænkte jeg ”Aldrig har jeg set nogen af dem”, Men nogle af mine søskende var i kirken. Min ældste søster og mine brødre. Der stod vi så, drengene i den ene side og pigerne i den anden, i vort nye tøj. Jeg havde en mørk habit på. Præsten holdt en tale. Han ønskede os alt godt i livet. 2 timer varede det hele. Præsten stod ved udgangen og hilste på os alle. Uden for kirken hilste familie og venner tillykke med dagen. Sådant en højtid havde jeg aldrig deltaget i.

Det hvide hus med stråtag til venstre var Mårslet Fattighus, hvor min konfirmation blev holdt. Kommunen havde købt huset, der lå et stykke ude på Tandervej, for at bryde det ned, så vejen kunne udvides. Det skete først i 1947, da Tandervej blev asfalteret og forsynet med fortove

Præstens tale om alt godt, havde gjort indtryk på mig. Jeg kom til at tænke på, hvor forskellig vores fremtid ville være og dermed vore muligheder.. Nogle af børnene skulle i lære som håndværkere og fik dermed bedre mulighed for et arbejde med en rimelig løn. Andre ville læse videre, men det var de få, hvis forældre havde råd til det. Det var dem, der nogle år senere ville komme til at sidde på de vigtige poster et eller andet sted i samfundet, og dem der ville få en sikker økonomisk fremtid. Atter andre, og det var de fleste, ville få en plads på landet hos en eller anden bonde. Nogle ville få en god plads, for dem var der også, og andre ville få en dårlig. Men fælles for dem, som kom på landet, var, at de ville få små lønninger, lange arbejdsdage og de fleste et dårligt karlekammer.

Da vi havde spist, gik vi en tur i haven. Alt var i dagens anledning gjort fint i stand. Mine søskende fortalte om, hvordan de havde det og hvor de tjente. Far fortalte stolt, at jeg skulle til Tander og tjene på en mindre gård. Min mor var både glad og ked af det. Glad fordi dagen var gået så godt. Ked af det, fordi der nu ville være en mindre derhjemme. "Sådan er mødre" fastslog far, og resten af familien nikkede og var enige. Tidligt på aftenen opløstes festen. Gæsterne skulle alle cykle langt og begynde en ny arbejdsdag tidligt næste morgen. Det var svært at tænke på den kommende onsdag, hvor jeg skulle begynde i min nye plads. Lønnen var aftalt til 340 kr. for 13 måneder med fri hver anden søndag.

Dagen efter konfirmationen skulle vi konfirmander til Århus. Klokkeren 10 kørte toget, og en halv time senere stod vi på Århus Banegård. Nu skulle byen erobres. Nu skulle der handles for nogle af de penge, vi havde fået i gaver. Jeg havde nu ikke taget for mange

med. Vi havde aldrig haft for meget, så det betød ikke så meget, at jeg skulle holde igen den dag.. Jeg tog i biografen med nogle af de andre. Og så gik turen til zoologisk have. Da vi havde gået dér i et par timer, tog vi sporvognen tilbage til banegården. Ved 7-tiden var vi hjemme igen. Vi aftalte at mødes ved anlægget næste dag. Her morede vi os et par timere, fik en cebeses sodavand og en ordentlig cigar. Nu var vi jo blevet voksne og skulle vise os for pigerne. En rigtig mand kan vel nyde én cigar. Da vi tog derfra, vidste vi vel godt, at det ville vare længe, inden vi mødtes igen, og at nogen af os aldrig ville mødes mere, men det tænkte vi ikke så meget på. Bortset fra et halvt år i Tulstrup havde vi fulgtes ad i 7 år i skolen. Nu var det forbi. De fleste af os skulle ud at tjene. Det gjaldt både piger og drenge. Det var lidt mærkeligt at sige farvel til hinanden.

Da jeg gik fra anlægget var målet smeden. Her købte jeg en ny cykel med en rimelig udbetaling. Resten skulle betales i sommerens løb. Cyklen var en "Dannebrog" Stolt besteg jeg min ejendom. Fra nu af skulle jeg klare mig selv.

"Her", sagde mor. Hun gav mig to kroner, det var de sidste penge, jeg fik hjemmefra. "Nu får du jo din egen løn".

Nogle år senere, det var i 1945, kørte kong Hans en mandag morgen sammen med sønnen Henry på en tandem til Tander, hvor faderen arbejdede. Det blev hans sidste tur. Halvvejs fremme sagde han "det sortner for mine øjne" Så faldt han af tandemmen og var stendød. Fem dage senere stod en lille flok småfrysende mennesker på Mårslet kirkegård og tog afsked med ham. Meget af sit liv slog han sten, han fik da også én over sin grav, det var forskellen mellem ham og Jens vejmand. Gammel blev han ikke, han havde været en flot mand med overskæg, nu var han slidt op.

Huset, Laura boede i, blev revet ned. En dag, da Ella og Tage i 1947 cyklede til Mårslet, var det væk. Kommunen skulle bruge grunden, hvor huset lå, til en udvidelse af Tandervej. Børnehjemmet på Testrupvej var lukket, og det meste af huset var beboet af pedellen på skolen. Men spisestuen stod tom, den spisestue hvor Lauras børn havde spist, da de blev fjernet fra hende. Den lavede man let og elegant om til en lejlighed til hende. Stuen var på 30 m². I det ene hjørne stod der en kakkellovn. Man købte nogle masonitplader, stillede dem op midt i stuen, savede et hul og hængte et forhæng op. Så havde hun soveværelse "Ak ja" sagde hun "Jeg har da taget over hovedet".

Senere flyttede Laura på Mårslet Plejehjem, og aldrig havde hun haft det bedre. En dag faldt hun på badeværelset. Om det var faldet, der var årsag til det, vides ikke, men otte dage efter døde hun. Et langt liv var slut. Det var i 1972. Laura blev over 85 år. Hvad hun havde gennemlevet af sygdom, flytteri og elendige boliger, kan der skrives meget om. Laura blev begravet på Mårslet kirkegård, hvor gravstenen over Hans Peter Herman Hansen og Laura Oline Hansen stadig findes..